

## De Beuk327 - een sociale sculptuur



Aangenaam! Ik ben Jos Bregman. Ik ben performer en mijn werk met bomen heeft veel gezichten. Bijgaand treft u een plan voor een sociale sculptuur aan. Op aanvraag stuur ik u mijn CV en een handvol referentieprojecten.

Ik ben begaan met het lot van tienduizenden gemeentelijke bomen in Nederland die jaarlijks eindigen in de biomassacentrale. Mijn werk is naast een sociale sculptuur óók een pleidooi voor duurzaam stadsboombeheer en voor een lokale, ambachtelijke economie met vers hout als grondstof.

Mijn werk past in de traditie van de 'sociale sculptuur', zoals bijvoorbeeld ook het werk van André-Philip Lemke (1970 - 2006). Het Stedelijk Museum voor Actuele Kunst in Gent schrijft: "Lemke houdt zich als kunstenaar op in de schemerzone tussen performance, installatie en sculptuur. 'Sociale sculptuur' of 'performatieve installatie' is een manier om zijn werk, dat steeds sterk gericht is op communicatie en interactie met het publiek, te beschrijven. Hierbij combineert hij vaak markt- en reclamestrategieën met alledaagse triviale handelingen zoals het weggeven van bloemen en het uitdelen van gepofte kastanjes. Zijn 'charmante' performances verstrooien en vertragen de werkelijkheid en de waarneming ervan."

Ik voel mij net als Lemke thuis in dezelfde schemerzone en wil ook 'charmant' zijn, verstrooien en vertragen. Ik geef bijvoorbeeld al jaren walnoten uit de Karnheuvelse Notengaard weg. Deze gaard pacht ik in natuurgebied de Steendert nabij Geldermalsen (Betuwe) en is een *land art* werk dat ik als een decor voor een voorstelling met een interactief publiek beheer.

Mijn werk heeft raakvlakken met het werk van Joseph Beuys, en valt beter te begrijpen door het te vergelijken met het leven van de bij en het maken van hiphop. Ik wens u veel lees- en kijkplezier.

Groetend,

Jos Bregman  
Nature Access International

# Beuk 327 - een sociale sculptuur



In 1895 plantte Jan Cleijndert aan de toenmalige Noorder-IJ- en Zeedijk een rode beuk. Die dijk is nu de alom bekende Nieuwendammerdijk. In de tuin van de voormalige gemeente-secretarie op nummer 327 staat na 126 jaar een dijk van een rode beuk: Beuk327. Na constatering van de reuzenzwam geef ik met de Beuk327 op uitnodiging van en in samenwerking met Paula en Jan Paul Reij nu vorm aan een sociale sculptuur. Van Jan Paul is ook de website: [beuk327.nl](http://beuk327.nl)

*Ik zaai een gedachte  
en oogst een boom,  
zaag het hout,  
verdeel het onder de mensen  
en herplant kunst.*

*Het land van de boom  
Onderhoud  
Beuk327 meets Nature Access 4 All*

*Ik ...*

Jos Bregman (Woerden, 1967) - performer

*... zaai een gedachte ...*

Ik ben begaan met het lot van tienduizenden bomen in Nederland die jaarlijks eindigen in de biomassacentrale. Mijn werk is een pleidooi voor duurzaam stadsboombeheer en voor een lokale, ambachtelijke economie met vers hout als grondstof. De bestaande bomen verspreid over de stad en gemeenteland zie ik als een onderling verweven stadsbos, dat als een geheel beheerd kan worden. Met deze gedachte zoeken we ook verbinding, bijvoorbeeld met Stadshout Amsterdam<sup>1</sup>. Wellicht wordt dan - net als bijvoorbeeld in Barcelona - het centrum van de stad autovrij gemaakt en beplant met bomen<sup>2</sup>. En wellicht komt dan - net als in Zürich (CH) - al het stadsbomenhout in een houtopslag waar ambachtslieden hun hout naar wens kunnen aanschaffen. In Zürich heet dat: *Produkte aus dem Stadtwald*.<sup>3</sup>

### ... en oogst een boom,...

De sociale sculptuur startte met de oogst van Beuk327, op 22 april 2021.

Honderdzesentwintig jaar lang is de boom een leverancier van stadsboomsysteemdiensten zoals: schoonheid, carboncompensator, voedsel, zuurstof, schaduw, waterberging, luchtkoeling, luchtfiltering en waardevermeerderaar. Een boom als deze



levert in zijn eentje evenveel systeemdiensten als 400 stuks jonge aanplant.<sup>4</sup> Een aantasting door een reuzenzwam maakt de oogst van de boom anno 2021 onvermijdelijk; in de bebouwde omgeving is ten slotte ook veiligheid van groot belang. Nu wordt de boom dus leverancier van een grondstof: hout en tastbare geschiedenis.



### .... zaag het hout...

De sociale sculptuur krijgt vorm als een vertraagde explosie, het oorspronkelijke geheel - de boom - verspreid zich langzaam over de huiskamers en kantoren van een



<sup>1</sup>

<sup>2</sup> <https://www.dezeen.com/2020/11/19/barcelona-eixample-masterplan-streets-green-space/>

<sup>3</sup> <https://www.stadt-zuerich.ch/ted/de/index/gsz/natur-erleben/stadtwald/produkte-aus-dem-stadtwald.html>

<sup>4</sup> Interessante vraag is voorts of we gezamenlijk het verlies van systeemdiensten kunnen opvangen. Kunnen we vierhonderd jonge bomen planten? Heeft u een plek voor een stadsboom? We denken met u mee over de soortkeuze! Van deze vierhonderd hoeft er over 126 jaar trouwens maar één van vergelijkbare grootte over te zijn, de rest kunnen we in de loop van de tijd in principe oogsten.

veelkoppig publiek, herverdeelt zich over de wereld. Want de geogste beuk zaag ik in schijven en planken, ik noem het samplen, of remixen.<sup>5</sup> Ieder sample krijgt een ID chip met een uniek nummer en het verhaal van de sociale sculptuur. De chip is af te lezen met uw smartphone.



De remix van de beuk is in handen van het publiek, van u. De samples weven als het ware een nieuw sociaal medium, de boom raakt verspreid over een wolk van locaties. De boom spat vertraagd uit elkaar, ook in tijd, want de chips in ieder sample hebben een schier onbeperkte levensduur. Ieder sample wordt een erfstuk en is deel van een groter geheel. Ieder vertelt het verhaal verder.

### *...verdeel het onder de mensen...*

Als ik het publiek weet te betoveren maken we gezamenlijk een sociale sculptuur. Een wolk van samples verspreidt zich over Amsterdam en daarbuiten. Alle samples bevatten een ID chip met een nummer en informatie over de herkomst. Ieder kan de chip aflezen met een smartphone en bevestigt zo het bestaan van de sociale sculptuur. In een database blijven alle stukjes verbonden met de oorspronkelijke boom. De sociale sculptuur is geboren, als een uitdijend heelal in ruimte en tijd.

Een sociale sculptuur blijft altijd ongrijpbaar, maar verdient wel een representatie. Ik vergelijk het met in- en uitademen. Het groeien van de boom was een 126 jaar lange inademing. CO<sub>2</sub> uit de lucht werd met behulp van zonlicht en bladgroen hout, twintig ton hout. De boom werd groot en monumentaal, maakte de geschiedenis mee en legde deze in haar jaarringen vast. Mensen in de buurt leefden met de boom mee. Na het constateren van de reuzenzwam stond de tijd even stil, de boom hield eventje de adem in. Met de oogst van de boom is nu de uitademing begonnen. Uitademen. Uitademing over de ruimte: samples gaan met mensen mee, de wereld over. Uitademing in de tijd: samples worden erfstukken. Uitademing in de natuur: we gaan nieuwe bomen planten, liefst 400. Uitademing in het bewustzijn: pleidooi voor een robuust, duurzaam stadsbos. Bestel een sample en adem mee uit. Denk na over een locatie voor herplant: sta aan het begin van een nieuwe inademing.



---

<sup>5</sup> Heeft u andere wensen, laat het weten en ik laat uw samples op maat zagen.

### ... en herplant kunst.

Op twee plekken planten we kunst terug. Ten eerste, aan de straatkant van Nieuwendammerdijk 327, tegen het huis aan, op het trottoir staat een houtoliet uit Beuk327, met een ID chip met het verhaal. Van het fijne takhout van Beuk327 vormen we een *micro eco reserve* in de vorm van een gestileerde wal.<sup>6</sup> De helft van onze biodiversiteit is gerelateerd aan dood hout.<sup>7</sup>



Ten tweede, aan de overkant van het water, in het Vliegenbos, in het Beeldenbos aldaar, staat een tweede gechipte houtoliet uit Beuk327. En ook daar vormen we een *micro eco reserve*, groter dan aan de Nieuwendammerdijk. Inmiddels wordt met dikkere takken uit de beuk daar ook een padenstructuur versterkt.

Aan het eind van de levensduur (zeg tien jaar) is de wal compost geworden. De compost kan verspreid worden over de bodem in de wijde omgeving en zo de bodemvruchtbaarheid en

bodemdoorgroeibaarheid verbeteren. Wortels hebben lucht nodig, in verdichte grond kunnen geen bomen groeien. Als de compost geoogst en verspreid is kan op dezelfde plek met nieuw takhout een nieuwe wal gemaakt worden.

### Het land van de boom

Compost verspreid je zoals bomen hun blad laten vallen: dun en wijd verspreid. Overal waar blad ligt, zitten wortels, en nog wel verder ook. Dat is het land van de boom: daar verspreid je alleen luchtig compost, je zit er in de schaduw met je vrienden of familie. Je komt er niet met zware machines of auto's. Je legt er niks zwaars neer, ook niet tijdelijk. Hopelijk grond of stapels stenen verdienen een andere plek. Zware dingen persen het lucht uit de bodem. En als de lucht uit het land van de boom verdwijnt, is de groeiplaats van de boom opgehouden te

<sup>6</sup> De wallen maken tevens onderdeel uit van mijn performance "Het Evangelie van Compost (En Dood Hout)". Zie: [www.hetevangelievancmpost.nl](http://www.hetevangelievancmpost.nl)

<sup>7</sup> <https://edepot.wur.nl/40483>.

bestaan. Soms duurt het tien jaar, maar vaak gaat de boom langzaam dood. Is er toch zwaar spul opgeslagen geweest of is er onderdoor gereden met kranen of machines? Door snel in te grijpen kun je de groeiplaats herstellen: het gaat



om lucht en organische stof in de bodem. Je kunt zelf beginnen met een riek, zoals je wormen vangt: prik om de tien centimeter de riek in de grond en beweeg de steel wat heen en weer. Je mag de grond wat omhoog zien komen. Zo komt er weer lucht in de bodem. Je maakt zo de eerste dertig centimeter, waar de meeste haarwortels zitten, weer los en luchtig. Het land van de boom is groot! Doe het met vrienden of doe elke dag een stukje. Strooi vervolgens twee keer per jaar compost.

### ***Onderhoud van samples***

Bij je aanschaf zit een videobezoek van de kunstenaar inbegrepen, een mooi verhaal als begin van prettig onderhoud. Hij geeft je advies over onderhoud en bewerking. Je kunt ook met hem voor een vast tarief een upgrade in zijn atelier of zelfs bij je thuis afspreken.

De dunne schijf is na ongeveer een week droog. Bij de dikke schijf en de borrelblokken is dat na een maand of drie, vier. De schijf is dan te schuren en te olieën. Na schuren zijn de jaarringen helemaal goed te tellen en kan de kunstenaar namen of gebeurtenissen uit jouw leven bij een betreffende jaarring schrijven. Dat doet hij in zijn lagereschoolhandschrift met relieverf.

Kort samengevat: je moet een klein beetje verliefd op je sample worden. Behandel het als een kostbaar schilderij. Stof je sample geregeld af. Maak het jaarlijks schoon met een mild zeepje en zet het in een mooie olie. Samen maken we een sociale sculptuur en maken we het cultureel erfgoed.

### **Beuk327 meets Nature Access 4 All**

Nature Access 4 All is het *gesamtkunstwerk* van Jos Bregman. De bestaande bomen verspreid over de stad ziet hij als een onderling verweven stadsbos van voldoende grootte, dat als een geheel beheerd wordt en waaruit geoogst wordt. Als je hout wilt gebruiken, dan zorg je met de oogst van bomen hier dat bomen elders blijven staan.

Reeds bestaande bomen, dat is het laaghangend fruit voor Nature Access 4 All. De bomen groeien al, groot en groots, in de stad, bij de mens. We hoeven alleen anders naar ze te gaan kijken. Jaarlijks komt uit het Amsterdamse stadsbos zo'n 2500 m<sup>3</sup> stamhout. Aangevuld met takhout is dat nog eens zoveel.

Zodra de vraag naar producten uit stadshout toeneemt kunnen de vrachtwagens met stamhout bij de biomassacentrale omkeren en naar de lokale zagerij rijden. Daar wordt op bestelling het stamhout direct verzaagd tot vers-hout-producten. Geurend en vochtig droogt het bij de mensen thuis, ze ruiken het hout en zien het vervormen, terwijl ze het toch al gebruiken kunnen.

Met Beuk3227 als sociale sculptuur laat Bregman één boom voortleven, maar het is bovenal een oproep om geen enkele stadsboom meer te versnipperen, geen enkele stam of tak - eenmaal gekapt - te laten ontsnappen naar de biomassacentrale.

Stamhout kan alles worden dat je van hout kunt maken. Takhout levert nog steeds allerlei leuks op, zoals borrelblokken of 1-glas-bijzettafels-met-handvat. Fijn hout wordt als gestileerde *micro eco reserves* in een heerlijk lang afbraakproces grondstof voor biodiversiteit.

Als de bekendheid van de nieuwe toepassingen stijgt, begrip voor het nut ervan voor der stadsmens toeneemt en dus de vraag stijgt, is de tijd rijp om stadshout economisch te gaan waarderen. Bij verkoop aan consumenten en kantoren levert het hout veel meer op dan wat de biomassacentrale er voor kan geven.

Dat geldt in economische zin. Maar het hout levert als vers hout ook een bulk aan natuurbeleving op. Het droogt bij het publiek thuis. Het ruikt het verse hout. Terwijl het droogt ziet het hoe het vervormt. En de chip in het hout zwengelt iedere stilte weer aan tot een machtig verhaal over een robuust stadsbos dat we met ons allen onderhouden, waarderen en waaruit we oogsten. En waar gezonde werkgelegenheid voor Amsterdammers uit voortkomt!

### **JB: Initiaalgenoten Joseph Beuys en Jos Bregman - een sociale sculptuur als *gesamtkunstwerk***

Beuk327 bevat gelijkenissen met het werk van Beuys. Ook Beuys heeft het over een sociale sculptuur. "Beuys' (...) work culminates in his "extended definition of art" and the idea of social sculpture as a *gesamtkunstwerk*, for which he claimed a creative, participatory role in shaping society and politics. (Tate/Wikipedia). Interessant is de link met natuur, bomen, genetwerkte grootschaligheid en samenwerken met het publiek met in Beuys' werk 7000 Eichen: [https://en.wikipedia.org/wiki/7000\\_Oaks](https://en.wikipedia.org/wiki/7000_Oaks)

"I think the tree is an element of regeneration which in itself is a concept of time. The oak is especially so because it is a slowly growing tree with a kind of really solid heart wood. It has always been a form of sculpture, a symbol for this planet ever since the Druids, who are called after the oak. Druid means oak. They used their oaks to define their holy places. I can see such a use for the future .... The tree planting enterprise provides a very simple but radical possibility for this when we start with the seven thousand oaks." (Joseph Beuys in conversation with Richard Demarco, 1982)

### **Boomsamples als een bijenvolk**

Beuk327 is een soort vertraagde explosie, het oorspronkelijke geheel spat in de handen van een veelkoppig publiek langzaam uit elkaar, in ruimte, maar ook in tijd. Maar er is een tweede analogie te maken: met een bijenvolk. Het is alsof alle gechipte samples als bijen over de wereld uitvliegen. En net als een bij altijd terug kan naar het volk, zo is elk boomstukje via de chip verbonden met de oorsprong. Net zoals iedere bij weet dat het geheel - het bijenvolk - de bron van haar bestaan is, zo bevestigt iedere keer dat iemand de chip in een sample uitleest ergens ter wereld, en zo bevestigt iedere keer dat iemand de monoliet van hout aan de Nieuwendammerdijk 327 bezoekt, de verbinding met het geheel. Het boomwezen, de sociale sculptuur.

### **Of: hiphoppen met hout**



Een hiphopper neemt samples uit bestaande muziek, zet ze in andere volgorde terug en componeert zo een nieuwe song, een remix. De melodie van ieder sample is de ID, de verbinding met de herkomst. Ik sample een boom, chip de samples en nodig mijn publiek uit de samples mee te nemen. De boom krijgt - gesamplet - een nieuwe volgorde, de boom wordt geremixed. De chip in ieder sample is de melodie, is de ID, is de verbinding met de herkomst.

Een DJ bepaalt het ritme van de muziek die hij *sampling* maakt, ieder bepaalt voor zich hoe zij er op beweegt, het geheel bepaalt de sfeer tijdens een feest. Zo ontsluit ik een overvloedig aanwezige lokale grondstof, ieder voor zich bepaalt wat ie van het hout wenst, het geheel is de sociale sculptuur met een tof verhaal.